

de nederlandse antillen

bovenwindse eilanden

uitgave van het kabinet van de vice-minister president – plein 1 – 's-gravenhage

st. maarten: twee delen, één eiland

St. Maarten bestaat uit een Frans deel en een Nederlands-Antilliaans deel. Op de meest vriendschappelijke wijze is het ruim 88 km^2 grote eiland verdeeld en nog is de conventie die in 1648 tussen de opperbevelhebbers Robert de Lonvilliers namens de Franse koning en Martin Thomas namens de Prins van Oranje werd gesloten, van kracht.

Volgens de overlevering en op bevel van hun officieren gingen een Hollandse en een Franse fuselier met de ruggen tegen elkaar staan en op een sein begonnen zij in tegengestelde richtingen te marcheren. De afspraak was, dat op het punt waar de mannen elkaar weer zouden ontmoeten een denkbeeldige lijn zou worden getrokken, die dan de grens tussen het Nederlandse en Franse gebied zou worden. De soldaten begonnen met een stevige pas maar allengs werd het tempo onder de gloeiende zon minder. Zij liepen langs de begaanbare paden van de kust. De Franse commandant hield zijn fuselier David Cappins goed in de gaten en wanneer de man even wilde uitrusten kwam er ogenblikkelijk een collega met de bajonet op hem af. Piet van Zeun, de Amsterdamse kolonïaal, die namens de Nederlandse bezetting van het eiland tippelde, had een kruik jenever in de achterzak gestoken en telkens wanneer hij dorst had... of zin in een fikse slok, ging Pieter er bij zitten. Niemand controleerde hem. Zo kon het gebeuren, dat de Nederlander zingend zijn weg vervolgde tot hij zijn Franse 'landmeter' ontmoette. Het gevolg is dat de Fransen 52 vierkante kilometer en de Nederlanders slechts 36 vierkante kilometer van St. Maarten controleren. In deze situatie is nimmer verandering gekomen. En zonder overdrijving kan worden gezegd, dat er geen eiland ter wereld is, waar twee naties in zo volkomen harmonie en eensgezindheid sinds eeuwen naast elkaar leven. Een werkelijke grens is er niet op St. Maarten. Wie van het ene gedeelte naar het andere wil, hoeft geen barrières en douane te passeren. Maar denk niet dat er geen verschil is. Het Franse stuk is typisch Frans en het Nederlandse typisch Nederlands. Daarginds de bistro en de fles wijn... hier het oud-Hollandse geveltje in de hoofdstraat van Philipsburg. Zelfs in de afgelopen oorlog toen de Franse bezetting zich verklaarde voor Vichy met generaal Pétain, kwam er geen verandering in de verhouding. St. Maarten bleef een eiland van rust en eendracht en dat is het gebleven. Geen grensformaliteiten, geen douane-inspectie... nee Sint Maarten is een vrijhaven, waar de luxe artikelen onbelast zijn en waar om maar een voorbeeld te noemen, Franse parfums belachelijk goedkoop zijn.

Het zout raakte op de achtergrond en de interesse van de handelslieden in het verre Europa werd zienderogen minder. Weer brak er voor St. Maarten een tijd aan van dromen en soezen over een glorieus verleden. Plantages verkommerden onder de hete zon. De zoutwinning verviel en het mooie Bovenwindse eiland ging weer een tijd van indolentie tegemoet. Slechts weinig schepen voeren nog de baai van Marigot of de Groot Baai binnen. St. Maarten dutte in. Oorlogen gingen ongemerkt aan het eiland voor-

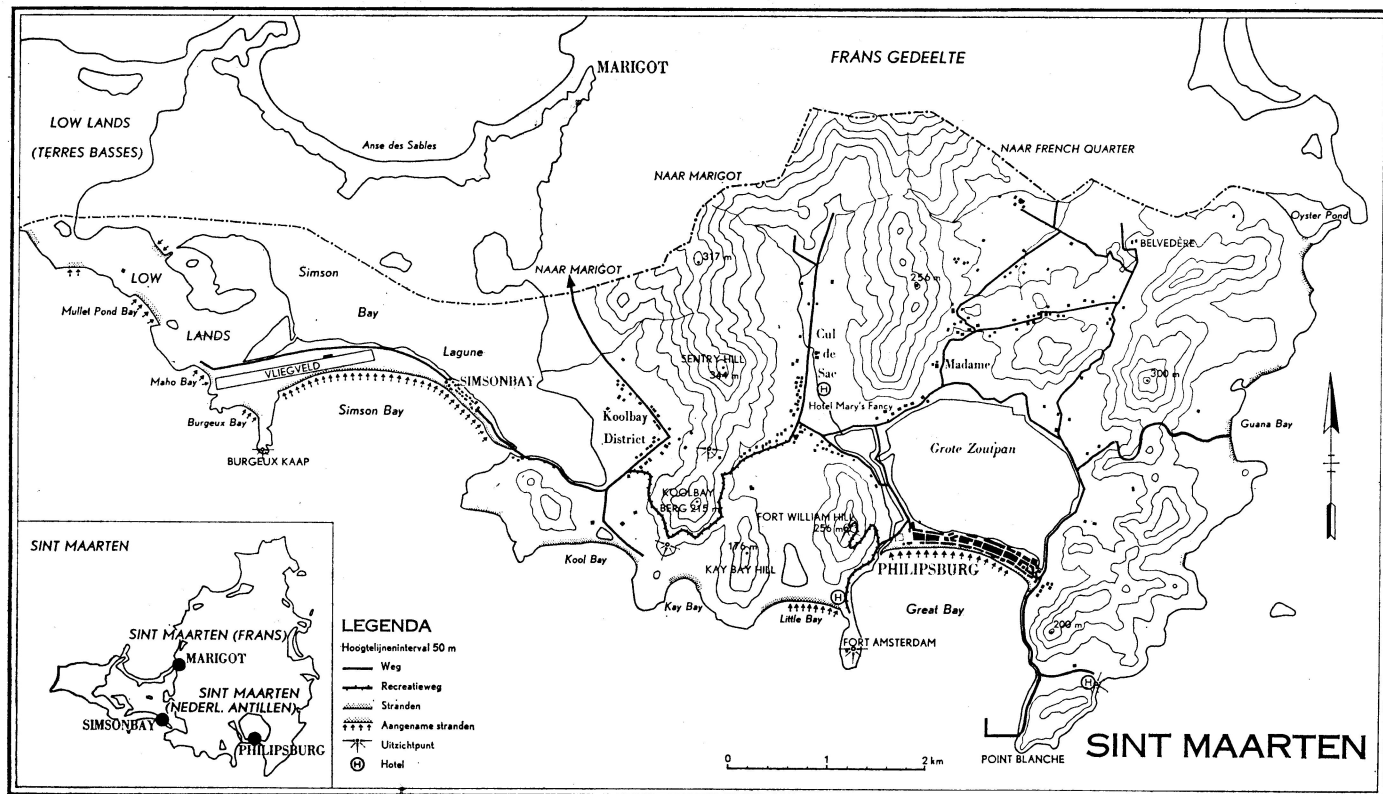
St. Maarten-monument op de grens tussen het Nederlandse en Franse deel van het eiland. Dit monument is een herinnering aan de dag (23 maart 1648) dat op vredelievende wijze de scheiding tussen beide nationaliteiten op dit eiland tot stand kwam. Het eiland heeft geen douane, grensformaliteiten en invoerrechten waardoor artikelen als alcoholische dranken en Franse parfums erg goedkoop zijn.

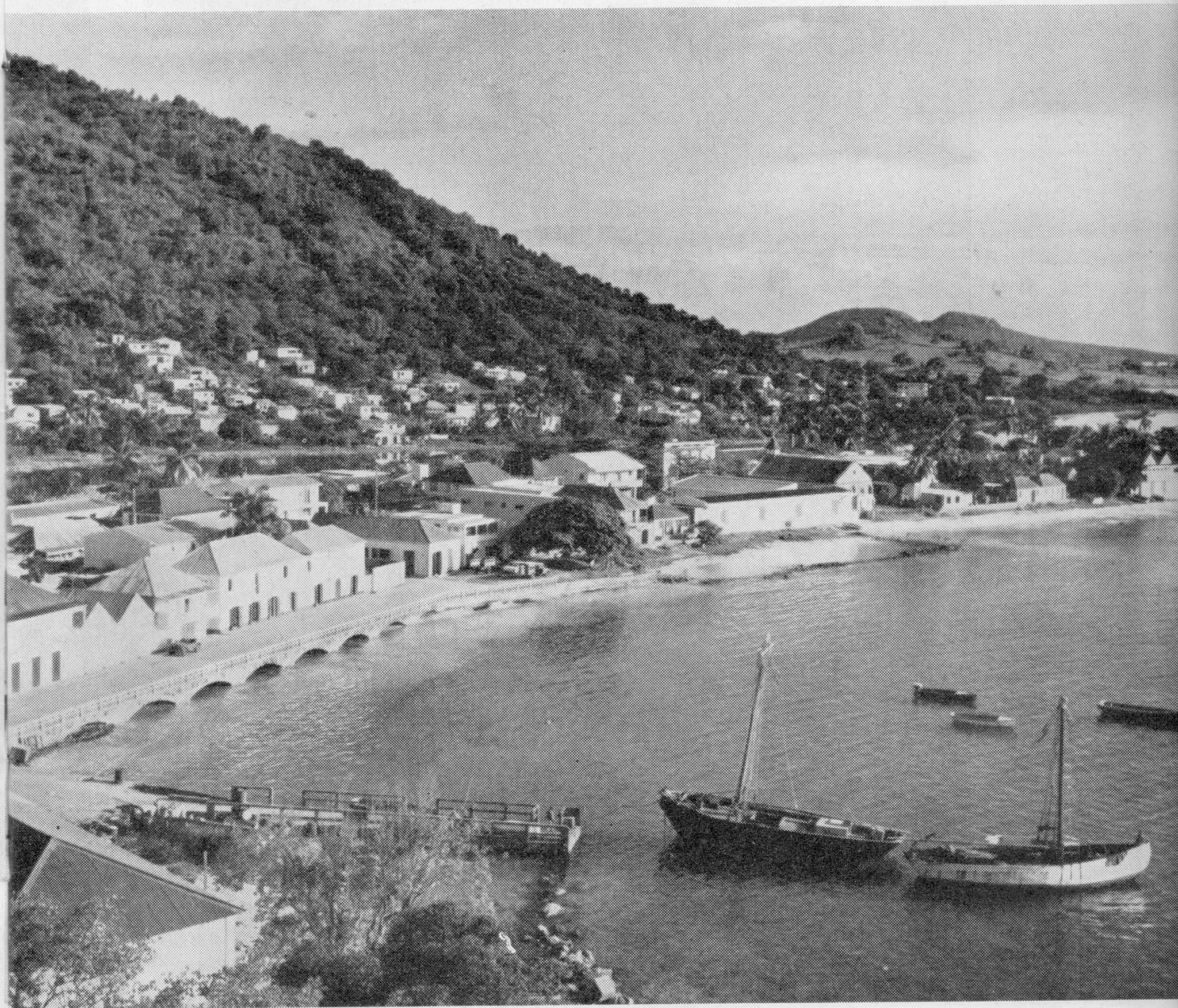

De Methodistenkerk nabij Philipsburg.

Gezicht op de hoofdplaats Philipsburg. Links de zoutpannen en rechts de baai.

SINT MAARTEN
FRANS GEDEELTE
MARIGOT
LOW LANDS
(TERRES BASSES)
Anse des Sables
NAAR MARIGOT
NAAR FRENCH QUARTER
Oyster Pond
BELVEDÈRE
LOW
LANDS
Simson
Bay
Mullet Pond Bay
Lagune
VLIEGVELD
SIMSONBAY
Maho Bay
Simson Bay
Burgeux Bay
BURGEUX KAAP
317 m
256 m
SENTRY HILL
344 m
Cul
de
Sac
Madame
Hotel Mary's Fancy
300 m
Guana Bay
Koolbay
District
Grote Zoutpan
KOOLBAY
BERG 215
FORT WILLIAM HILL
256 m
176 m
Kool Bay
KAY BAY HILL
PHILIPSBURG
Kay Bay
Little Bay
Great Bay
FORT AMSTERDAM
200 m
POINT BLANCHE
SINT MAARTEN
SINT MAARTEN (FRANS)
MARIGOT
SINT MAARTEN
(NEDERL. ANTILLEN)
SIMSONBAY
PHILIPSBURG
LEGENDA
Hoogtelijneninterval 50 m
Weg
Recreatieweg
Stranden
Aangename stranden
Uitzichtpunt
Hotel
0
1
2 km

Hoofdplaats Marigot (Franse deel). Evenals op het Nederlandse deel van het eiland is ook hier de omgangstaal Engels. De goedkope Franse parfums lokken vele toeristen.

De Voorstraat in de hoofdplaats Philipsburg. De andere belangrijke straat, die deze op een landtong gebouwde plaats telt, heet Achterstraat.

bij. Fransen bakten er hun stokbrood en een paar Nederlandse politiemannen handhaafden de orde in hun gebied.

toerisme in opmars

Nadat de vrede in 1945 was getekend en de mensen weer opgelucht konden ademhalen, begon de kentering voor St. Maarten zich aan de horizon af te tekenen. Het toerisme was in opmars. Iedereen begon koffers te pakken. Amerikanen trokken de oceaan over... Europeanen reisden naar de Nieuwe Wereld. De mensheid was op reis. Iedereen wilde de verloren tijd inhalen. De vliegtuigen waren snel en comfortabel. De wereld was op zoek naar de andere wereld. De een zocht de drukte van New York... de andere de stilte van een onbedorven eiland. De Yankees verkenden het prachtige Caribische gebied en zij ontdekten wat een schat van parels Onze Lieve Heer in de blauwe doorzichtige zee had neergestrooid. Glanzende parels als Martinique, Guadaloupe, St. Lucia, Virgin eilanden . . . St. Maarten.
Het toerisme was de toverstaf, die St. Maarten en de andere kruimels uit Gods hand aanraakte en ze tot nieuw leven wekte. Nieuwe scheepsverbindingen werden tot stand gebracht. Hier en daar bouwde men zelfs kleine landingsstrips voor vliegtuigen en ook beijverden de uit hun dutje ontwaakte bestuursambtenaren zich goede, degelijke onderkomens te maken. Men was zich ineens weer bewust van het feit, dat daar heel ver in de Antillen een eilandje lag, dat grote kansen voor het vreemdelingenverkeer in zich borg. Maar ook het zakenleven toonde

Hoofdplaats Marigot (Franse deel).

De zoutpannen.

plotseling meer belangstelling voor St. Maarten. De elektriciteitsvoorziening werd grondig en goed aangepakt. Het eeuwenlang versmade zout in de zoutpannen werd herontdekt en bouwfirma's stuurden technici naar St. Maarten voor het bestuderen en projekteren van hotels en bungalows. Het bestuur werd vernieuwd en kreeg verse instructies en zo kon het gebeuren, dat St. Maarten zich ineens bewust werd van zijn importantie.
Direkte scheepsverbindingen tussen Nederland en het eiland kwamen tot stand en de KNSM stuurt thans iedere twee weken één van haar vracht-passagiersschepen naar St. Maarten. De eilandelijke overheid subsidieert nu een vliegverbinding (2 keer per week) van St. Maarten naar Saba en St. Eustatius. De regering van de Nederlandse Antillen subsidieert een maandelijkse scheepsverbinding per 'Antilia' van de Benedenwindse met de Bovenwindse eilanden. En voor de toekomst van St. Maarten behoeft men niet bang te zijn. De voortvarende gezaghebber van de vulkanische drieling, de heer J. J. Beaujon, kwam uit Curaçao op het juiste moment. Een man met grote bestuurskwaliteiten en gedurfde visie. Onder zijn leiding zijn St. Maarten en hoewel in mindere mate, ook Saba en St. Eustatius bezig zich te ontwikkelen tot een ideaal gebied voor toeristen, die de vliegreis kunnen betalen. Dat zijn er nog heel wat, want wie in het luxe hotel Little Bay een kamer wil bespreken, moet deze weken van tevoren bestellen. En dan te weten, dat een dubbele kamer 38 Amerikaanse dollars kost per nacht! St. Maarten is vooral populair bij de vermoeide managers, die de gevreesde beroepsziekte hebben, maar die de rust om de rust te genieten nauwelijks meer kunnen opbrengen. Er wordt hard en intensief gewerkt op het eiland. De nieuwe landingspier is gereed. Een schitterende boulevard is uit de rotsen gehakt en deze geasfalteerde weg geeft aansluiting op de havenpier.

grondverkaveling

Aan de verkaveling van de maagdelijke gronden van het zgn. Pointe Blanche is men eveneens begonnen en het zal geen 5 jaar meer duren of ook hier zijn tientallen bungalows uit de grond verrezen. Opvallend en tegelijk ook verblijdend is, dat de bevolking van de Bovenwinden gestaag weer toeneemt. Voor een deel is dat te wijten aan de terugkeer van de Bovenwinders van de Benedenwindse eilanden. Men heeft de nieuwe welvaart en de nieuwe bron van inkomsten geroken en men komt terug naar de oude stal. Vooral nu de 'olie' op de Benedenwindse eilanden als werkgever in belangrijkheid is gedaald. De getijden zijn gekeerd! De trek naar huis is groter dan ooit en ieder wil een graantje meepikken uit de toeristische ruif. Het onderwijs is eveneens in stijgende lijn en op de Muloschool zijn in 1962 de eerste examens afgenomen. In de school aan de Wilhelminastraat van Philipsburg zei het hoofd, de heer Pieter Abraham van den Heuvel uit Terneuzen, die met hart en ziel aan St. Maarten is verknocht en die niets liever zou willen, dan zijn carrière van bovenmeester op het eiland te voltooien. 'Denk niet dat de kinderen hier minder intelligent zijn dan bij ons. Het verstandelijk peil is beslist gelijk, alleen leeft de jeugd hier in het algemeen onder minder gunstige omstandigheden dan in Nederland. We moeten soms wel eens ingrijpen wanneer we merken, dat er thuis iets aan schort, maar voor de rest is de Antilliaan bevoorrecht. Iedere dag superb weer. Een zacht zoel briesje vanuit zee en een gemiddelde temperatuur van 25 à 30 graden. Ik wil hier niet vandaan, vooral nu er wat meer vertier op St. Maarten komt', vertelde Pieter Abraham van den Heuvel op de galerij van zijn school.
St. Maarten is een goed oord!

3.11.'64

sint maarten: gonzend van activiteiten

Eén van de aardigste aspecten wanneer men Sint Maarten bezoekt, is het feit, dat dit ruim 88 km² grote eiland, voor een gedeelte Nederlands-Antilliaans en voor een gedeelte Frans is. En wanneer men denkt er Nederlands, Papiaments of Frans te horen wordt men geconfronteerd met het Engels als omgangstaal. Maar dit betekent niet dat de bijna 4000 inwoners van het Bovenwindse eiland van de Nederlandse Antillen geen Nederlands spreken. Geenszins. De meeste van hen hebben op school Nederlands onderwijs gehad en veel jongeren voltooien momenteel in Nederland een studie.

Spectaculair is verder voor degeen die tien jaar geleden op Sint Maarten is geweest de overgang van een stil naar een van activiteiten gonzend eiland. Handig gebruik makend van zijn helderwitte stranden, visrijke bodem, panoramarijk landschap van heuvels en meren, heeft de bevolking het toerisme en industrievestiging tot belangrijke bronnen van inkomsten gemaakt. Die activiteiten manifesteren zich al wanneer men op het Prinses Juliana-vliegveld met zijn 1650 meter lange baan landt. Terwijl men binnen taxiet rijdt men langs het nieuwe stationsgebouw, dat in grootte niet hoeft onder te doen voor vliegvelden van grotere landen in de omgeving. Terwijl het KLM-vliegtuig keurig naast een Air France-machine gaat staan, komt een kist van de Pan American Airways binnen taxiën, om het in vliegerstermen uit te drukken. Een vlieger van de Windward Islands Airways loopt juist naar zijn Dornier 28 toe voor een vlucht naar Saba met passagiers die uit Sint Thomas zijn aangekomen met de Caribair. Met grote vanzelfsprekendheid roept een stem in het stationsgebouw de passagiers van de Liat, een dochtermaatschappij van de British West Indian Airways, op om aan boord te gaan. Deze drukte is niet ongebruikelijk meer op Sint Maarten. Een zelfde drukte treffen wij om de hotels. In de loop van twee tot drie jaar heeft dit eiland er maar liefst 5 hotels bijgekregen naast de vier-vijf die het al had. Grote toeristenzaken op Curaçao en op Aruba vestigden zich ook in de hoofdstad van Sint Maarten: Philipsburg. Want behalve dagtoeristen en overnachtende toeristen, is Sint Maarten een centrum geworden van vakantiewoningen van vooraanstaande Amerikanen, die een paar weken op het eiland verblijven met hun gezin. Jaarlijks komen zij er dan terug.

grens ontbreekt

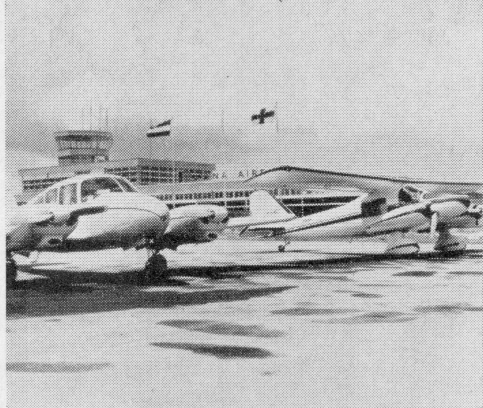
Aantrekkelijk is het natuurlijk voor de toerist, dat hij op het eiland in twee landen tegelijk is, in de Nederlandse Antillen en in Frankrijk. Op vredelievende wijze kwam op 23 maart 1648 deze scheiding al tot stand. En dit vreedzaam naast elkaar wonen duurt nu nog voort.

Een grens is er niet op het eiland, paspoorten en visa bij het betreden van elkanders gebied is onbekend. Franse kinderen bezoeken Antilliaanse scholen, de Franse vliegtuigen landen op het Antilliaanse vliegveld, kortom het gehele dagelijkse leven vindt in de grootste harmonie plaats.

Maar het Antilliaanse gedeelte van Sint Maarten beseft wel, dat die ene pijler van de toeristeninkomsten te wankel is voor zijn econo-

Japanse vissersboot aan de nieuwe 200 meter lange (C. Whattey) pier. Deze pier is evenals het vliegveld van groot belang voor de economische ontwikkeling van het eiland in het kader van het toenemend toerisme en andere activiteiten.

Juliana Airport. Op de voorgrond vliegtuigen van de Windward Islands Airways, die de verbindingen met Saba en St. Eustatius onderhouden. Op de achtergrond het nieuwe en moderne stationsgebouw. Ook viermotorige toestellen van grote maatschappijen voeren dagelijks toeristen af en aan.

Grote toeristenschepen meren regelmatig aan de nieuwe (C. Whattey) pier.

De weg die Philipsburg met de pier verbindt.

Het luxe Little Bay Hotel biedt de gasten behalve zee en strand ook een casino en dancing. Op de achtergrond Fort Amsterdam met het plaatselijke radiostation.

Steelband in actie bij de aankomst van een toeristen-schip.

De typische bungalowbouw van het Little Bay Hotel.

Diepvries-installatie ten behoeve van de opslag van aangevoerde vis.

Gezicht op de Voorstraat in Philipsburg. Talrijke winkels bieden aanlokkelijke artikelen voor de toeristen.

Philipsburg: kantoor van de gezaghebber in de Voor straat.

De weg van Philipsburg naar het Little Bay Hotel.

mische ontwikkeling. Men zal deze basis moeten verbreden. Sint Maarten biedt er verschillende mogelijkheden toe. Een van die mogelijkheden is wel de havenfaciliteiten die uitgebreid zijn. Terwijl de schepen vroeger op de rede moesten blijven liggen en passagiers en goederen per bootje aan land moesten worden gebracht. Bij Point Blanche, even voorbij de hoofdstad, ligt nu een pier die tot 200 meter in zee steekt waaraan de grote schepen nu kunnen afmeren. Geen ogenblik bleef het resultaat van deze infrastructurele projekten uit.

Onlangs heeft een Japans visverwerkingsbedrijf zich in Philipsburg gevestigd. De Japanse vissers, met hun vloot van trawlers, brengen de vis naar Sint Maarten waar zij opgeslagen en verwerkt zal worden en vervolgens zal worden geëxporteerd, voornamelijk naar de Verenigde Staten. Vriesruimten, verwerkingshallen, trawler-onderhoudsdiensten bieden aan ruim 200 man, mannen en vrouwen, daardoor een werkgelegenheid. Verwacht wordt dat deze visfabriek 1000 ton tuna per maand zal exporteren. Een schip van 300 ton zal de lading van Sint Maarten naar het Amerikaanse eiland Puerto-Rico vervoeren.

Door deze activiteit is Sint Maarten nu de thuishaven geworden van ruim 24 schepen. Indirect voor de handel belangrijk, omdat de Japanse zeelieden uiteraard al hun inkopen op het invoerrechten vrije eiland zullen doen.

cultuur

Ook cultureel staat Sint Maarten niet stil. De activiteiten van het Cultureel Centrum Sint Maarten hebben een zodanig hoogtepunt bereikt, dat Sint Maarten overgegaan is tot een jaarlijks kerstspel in de openlucht. Ruim 200 mannen en vrouwen uit de bevolking geven in de kerstweek een uitvoering van ruim 1½ uur. Het spel vindt plaats in de openlucht aan de voet van een heuvel. Een kudde schapen, een ezel en een op de top van de heuvel rijzende ster geven het geheel een zeer realistisch aspect. De avond van de uitvoering stroomt de gehele bevolking naar het openluchttheater.

Ook radio en televisie hebben op Sint Maarten hun intrede gedaan. Het commerciële radiostation 'The Voice of Sint Maarten' is van 5.30 uur 's morgens tot 10.30 uur 's avonds in de lucht. Wie naar de televisie wil kijken, kan het 200 mijl verder liggende San Juan, de hoofdstad van het Amerikaanse Puerto-Rico, zeer duidelijk opvangen. Twee zenders, de Wapa en een regeringszender, zijn door middel van zgn. relay-zenders op te vangen.

Het onderwijs heeft eveneens een belangrijke groei ondergaan. Momenteel zijn er twee MULO-, twee LO- en twee kleuterscholen. Hierdoor is de weg voor talrijke jongens en meisjes van Sint Maarten opengesteld om na de middelbare school op Aruba of op Curaçao hun studies in Nederland te voltooien. Veel van de jongeren maken dan ook hiervan gebruik. Behalve op kweekscholen, treft men ook op de Nederlandse universiteiten St. Maartenaren, die er een titel willen behalen.

De periode, dat het middel van bestaan van Sint Maarten slechts uit enige visserij - de kreeften van Sint Maarten zijn zeer bekend geworden - en van de postwissels die de op Curaçao en op Aruba bij de olieraffinaderijen werkenden wekelijks opstuurden, bestond, is nu vrijwel geheel voorbij. Het algehele beeld van het eiland is veranderd. Was men een tijdlang afhankelijk van de begrotingen van de twee grote eilanden Aruba en Curaçao, nu streeft men op Sint Maarten naar een financieel zelfstandige positie. Men zet zich geheel in om deze status te bereiken. En zoals de zaken er nu voor staan, zal Sint Maarten spoedig in zijn opzet slagen.

1.12.'64

saba: capri van het caribisch gebied

Het geluid van het breken van de zee op het strand hoort men enkele seconden voordat de bootsman in het roeibootje bijna onverstaanbaar 'Gòòoo' roept en het viertal roeiers op de hoge zwelling van een golf de passagiers tussen twee hoge rotsen veilig op de landingsplaats van Fortbaai op Saba aan land zet. En op dat moment begint het avontuur op een eiland van rust, van diepgroene, vegetatie en schilderachtige stillevens. Men is op Saba, het kleinste eiland van de Nederlandse Antillen. En binnen een half uur weten de nauwelijks 900 inwoners dat er bezoek is, zowel in de hoofdplaats The Bottom als boven in de berg in Windward Side.

Men ontdekt al meteen waarom deze twee plaatsen zo genoemd worden. The Bottom, het dal dat de bodem is van de uitgedoofde vulkaan Saba, en Windward Side, de vulkaanhelling waartegen de koele zeewind altijd verfrissing brengt.

Op het strand van Fortbaai, aan de voet van de vulkaanhelling, staan jeeps te wachten op de passagiers. Er zijn vijftig van deze jeeps op het eiland, die intensief worden gebruikt en die men dan ook steeds aantreft op de 13 km lange betonweg. Deze betonweg slingert zich over het eiland van kust tot kust. Het ene ogenblik bevindt men zich tussen de nauwe straatjes van The Bottom en dan opeens zit men 6 tot 700 meter hoog op de heuvelhelling.

Boven ligt de vulkaantop tussen de wolken, beneden schittert de zee zilverachtig in de zon. En langs de gehele helling donkergroene bomen, waar tussendoor de rode daken van gepleisterde huisjes zichtbaar zijn.

De tweede ochtend van mijn verblijf mocht ik met de majoor van de politie in zijn jeep over het eiland rijden toen hij zijn inspectietocht maakte. Daarbij bracht hij mij naar de trap, die naar de Ladderbaai aan de voet van de helling, leidt. Deze trap heeft 500 treden. Maar men merkt het niet eens. Aan weerszijden is een prachtig palet van de mooiste bloemen. Een heerlijke geur van papya, mango, oleander, wily-salie en talrijke andere bloemen stijgt omhoog. En overal een diepe stilte. Hoogstens hoort men heel in de verte het geblaf van een hond. Maar dat maakt de stilte nog meer voelbaar. Hier ontdekte ik, dat in deze stilte men ook heel voorzichtig gaat praten, bang om die stilte te verstoren. Zowel de majoor als ik spraken zacht tegen elkaar toen wij die trap afgingen.

historie

Op Saba merkt men, dat de nieuwste moderne voorzieningen de historie bijna niet kunnen verdringen. Het gehele eiland heeft nu elektrisch licht, er is een ziekenhuis, het Prinses Irene-ziekenhuis, op Sint John, een dorp even voor Windward Side en de jeeps rijden er nu op en neer. De regenbakken waarin het regenwater van het eiland wordt opgevangen, worden nu uitgebreid in aantal. Maar aan de huisjes weet men dat men de oude gebruiken handhaaft en wil blijven handhaven. Een van die oude gebruiken is het begraven van de doden. Dit gebeurt n.l. achter in de tuin van het huis. Het is een bekend verschijnsel, dat Sabanen, waar ter wereld ook, over het algemeen naar hun eilandje terug keren om daar begraven te worden bij het huis waar zij geboren zijn en gewoond hebben.

Het Juancho Yrausquin vliegveld. Op de voorgrond een Dornier 28 van de Windward Island Airways die met 7 passagiers en lading gemakkelijk kan landen op de 400 meter lange baan van het eiland. Op de achtergrond de 887 meter hoge uitgedoofde vulkaan met de top in de wolken.

SABA

0 500 1000 m

VLIEGVELD
FLAT POINT
Juancho Yrausquin-vliegveld
Spring Bay
Hell's Gate
Well Bay
MARY'S POINT
585 m
MOUNT SCENERY
887 m
230 m
Ladder Bay
WINDWARD-SIDE ± 450 m
RENDEZ-VOUS
555 m
564 m
431 m
THE BOTTOM ± 250 m
THE LEVEL
523 m
BOOBY HILL
398 m
ST. JOHN'S FLAT

LEGENDA
Hoogtelijneninterval 100 m
Uitzichtpunt
Jeep-road (recreatieweg)

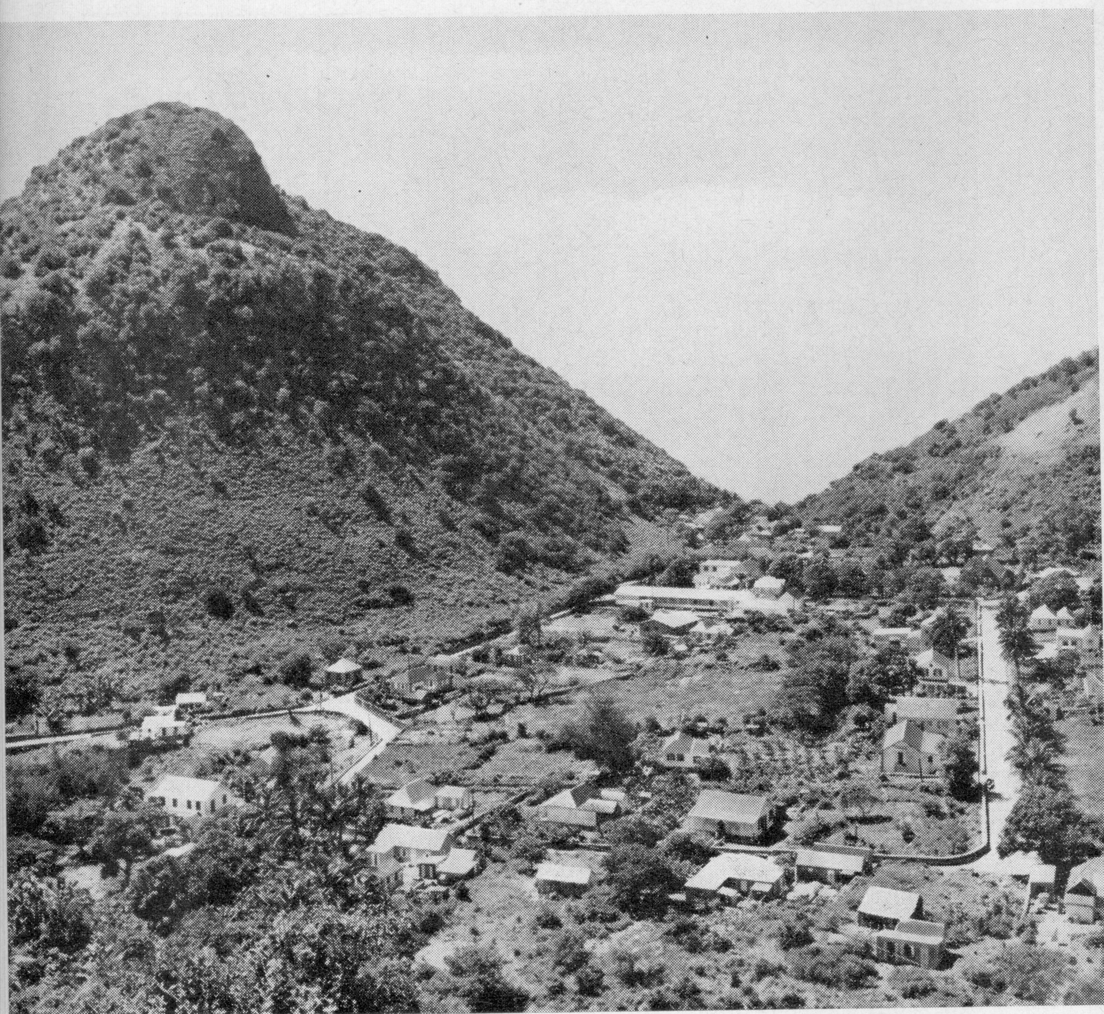

De nieuwe weg naar het plaatsje Hells Gate.

De nieuwe 2½ km lang dr. Korthalsweg, die kronkelend tegen de berg omhoog leidt, verbindt het vliegveld (rechtsboven op de achtergrond) met de dorpen op het eiland.

Het plaatsje Windward Side is gebouwd tegen de vulkaanhelling. De koele zeewind brengt hier altijd verfrissing. ▶

De hoofdplaats The Bottom ligt op de bodem van de uitgedoofde vulkaan.

Typische houten woningen in het plaatsje Hells Gate.

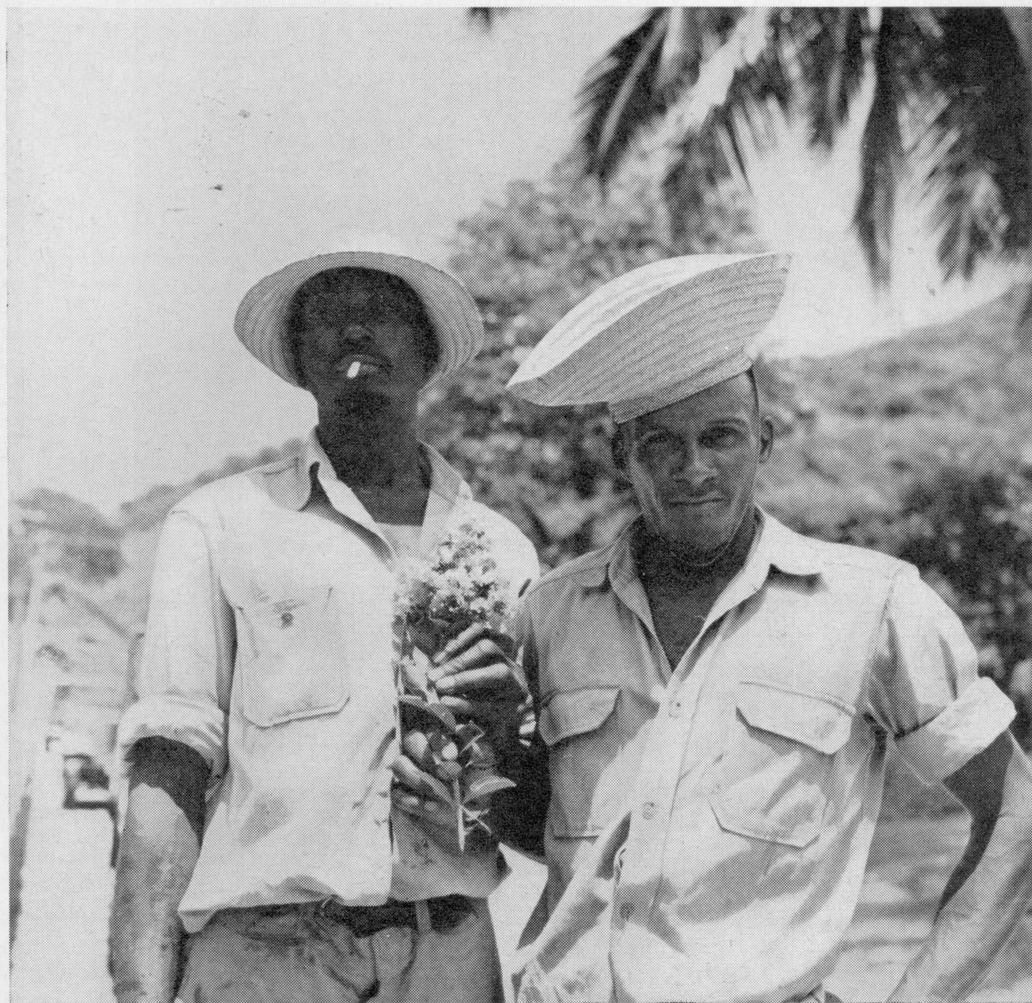
Kantklossen. Het Sabaanse kant heeft naam gekregen.

Hotel in het dorp Windward Side.

◀ Hoofdplaats The Bottom. Het verkeer op het eiland over de 13 km lange betonweg wordt door 50 jeeps onderhouden.

Sabanen. De man rechts op de foto draagt de voor dit eiland typische hoed.

Gouvernementshotel in de hoofdplaats The Bottom.

De Sabaan is als zeeman naar alle continenten uitgezwermd. Heel bekend is het verhaal van Captain Alfred Johnson, die in de nacht van 2 en 3 september 1920 bij Fendwick Islands de bemanning van de Amerikaanse onderzeeboot S-5 heeft gered en daarvoor hoge Amerikaanse onderscheidingen heeft gekregen. Dan is er Commodore Thomas N. Simmons, die de grootste Amerikaanse passagiersschepen heeft geleid naar alle continenten gedurende 52 jaren. Sabaanse zeelieden hebben gedurende de Tweede Wereldoorlog als zeeman actief deelgenomen door op de grote convooien te varen.
Op Saba spreekt men Engels, terwijl het eiland deel uitmaakt van de Nederlandse Antillen en als zodanig van het Koninkrijk der Nederlanden. De Sabanen zijn dan ook zeer gehecht aan het Koninklijk Huis. Met Sint Maarten en Sint Eustatius behoort Saba tot de zgn. Bovenwindse eilanden van de Nederlandse Antillen en maakt als zodanig het eilandgebied van de Bovenwindse Eilanden uit. Op de scholen van Saba wordt echter in het Nederlands onderwezen.

moderne voorzieningen

Sabaanse mannen hebben het eiland verlaten om op zee te varen; anderen weer zijn gaan werken bij de olieraffinaderijen op Curaçao en Aruba. Er werd dan ook wel eens gezegd, dat de bron van inkomsten van het eiland de postwissel-industrie was. De postwissels die wekelijks naar de achtergebleven familieleden werden gezonden. Maar een nieuwe bron van inkomsten, die zich zou kunnen gaan ontwikkelen, is die van het toerisme. Het Caribisch gebied in het algemeen, waarin dus Saba ligt, ontvangt een stijgend aantal toeristen uit Amerika. Ook de Bovenwinden, met name Sint Maarten, delen in deze toeneming. En het is niet onmogelijk, dat Saba als het 'Capri' van het Caribisch gebied ook hierin zal delen, mede om het Sabaanse kant, dat door de Sabaanse vrouwen wordt geklost en dat naam heeft gekregen.
Dit toerisme is vergemakkelijkt door de aanleg van het 'Juancho Yrausquin'-vliegveld, genoemd naar wijlen de Antilliaanse Minister van Financiën en Welvaartszorg. Het vliegveld ligt op Flat Point, bij het dorp Hell's Gate. De landingsbaan is 400 meter lang, zodat de Dornier 28 van de Windward Islands Airways er gemakkelijk kan landen met zijn 7 passagiers en lading. De vliegtuigjes van deze maatschappij onderhouden de verbindingen tussen de verschillende eilanden van de Bovenwindse eilanden van het Caribisch gebied, zoals Sint Maarten, St. Kitts, Nevis, St. Barthollémey en vaak tot Puerto-Rico. Het is dus mogelijk om met een boot bij Fortbaai aan land te komen en per vliegtuig het eiland te verlaten of omgekeerd, zodat men van alle twee de mogelijkheden gebruik kan maken.

rust

En wanneer men dan tegen 6 uur 's middags op de veranda zit van het Windwardse Guesthouse of van de Passangrahan in The Bottom, terwijl de heerlijkste geuren uit de keuken komen, dan beseft men pas wat het betekent te genieten van rust. Terwijl de avondwolken traag over de heuvelrug het dal inglijden en het geluid van de pratende mannen, die met bananentrossen of geschoten leguanen vanaf de rotsen naar beneden komen, dempt, vertelt de gastheer allerlei legenden en verhalen over het eiland.
Geboeid luistert men naar het ontstaan van de naam 'The Great Indian', de grote Indiaan, waar de sterke Nederlander Jan Frouw in een dagenlang gevecht met een Indianendiktator gevochten heeft en beiden al vechtende in zee zijn gevallen terwijl de stroom hen in een worstelende omhelzing meevoerde tot bij Flat Point en zij dood aan land spoelden. Of men vertelt over het dorpje achter de heuvelrug van Fortbaai – eeuwen geleden door een zandverstuiving bedolven – waar men opgravingen wil gaan doen. En op zulke ogenblikken klinkt een simpele mededeling over de twee grote plantages op de 850 meter hoge heuveltop, waar de bananentrossen in het wild groeien, maar moeilijk bereikbaar zijn, als mysterieus avontuurlijk.
Met weemoed onderneemt men dan ook de tocht naar het vliegveld langs de 2½ km lange dr. Korthalsweg, tussen de witte huisjes met rode daken en witte stenen hekjes of donkerbruine, tegen de orkanen beschermde, opslagplaatsen, naar het vliegtuig dat ons naar Sint Maarten brengt.

20.10.'64

sint eustatius: eiland met een tastbaar verleden

Als men Sint Eustatius in een paar woorden zou moeten beschrijven dan zou men dat kunnen doen met de regel, eiland met een tastbaar verleden en een sluimerende economische toekomst. Evenals de twee andere Bovenwindse Eilanden van de Nederlandse Antillen Saba en Sint Maarten, heeft ook Sint Eustatius zijn eigen typische karaktertrekken. En daar tussendoor bewegen zich zijn ruim 1000 inwoners temidden van de ruïnes, die op een zeer welvarend verleden duiden en het karige heden, dat op een mogelijke betere toekomst uitzicht heeft.

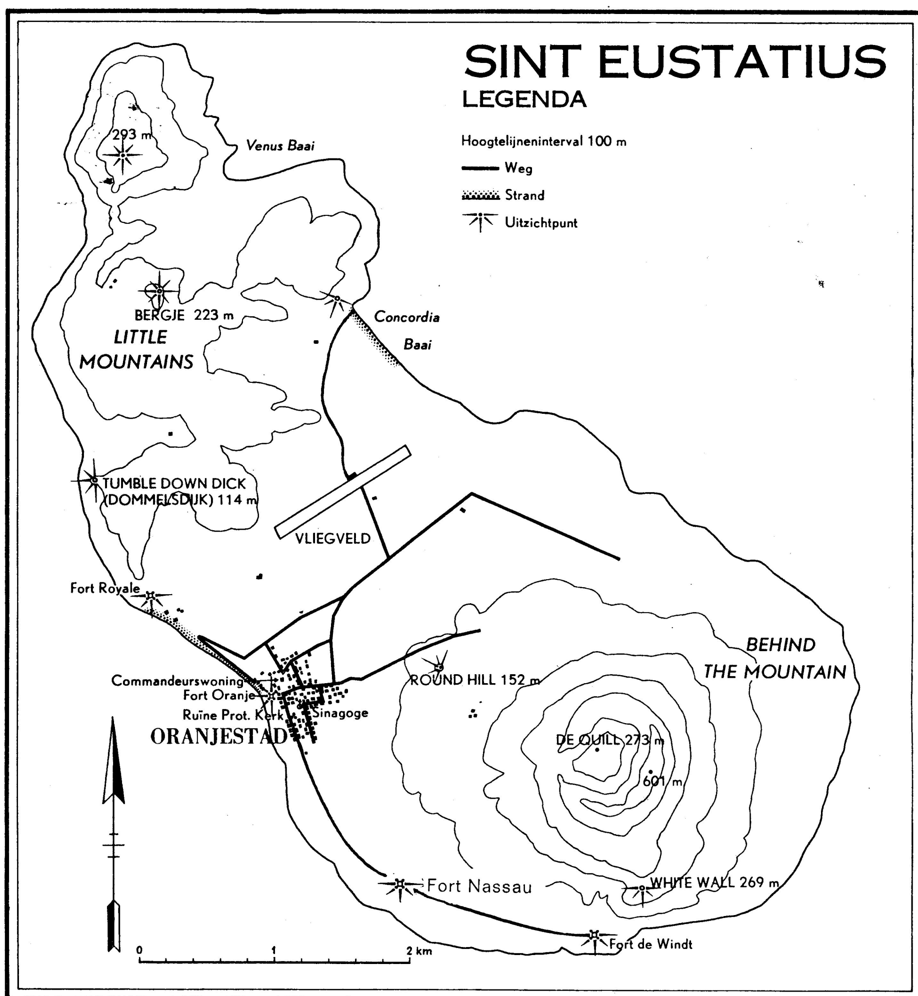
En met deze twee uitersten wordt men geconfronteerd, wanneer men hetzij per roeiboot vanaf zijn schip op de rede aan wal wordt gezet op het strand bij de hoofdstad Oranjestad, of per vliegtuigje van de Windward Islands Airways aankomt op het grasveld van Concordia-vliegveld.

Want wie per boot aankomt staat al dadelijk tegenover het verleden, tegenover de ruïnes en resten van wat eens een welvarende stad is geweest. In deze zelfde, nu geheel stille Oranjebaai, lagen omstreeks 1740 soms op een dag meer dan 15 Noordamerikaanse schepen, die goederen laadden en losten. Oranjestad bestond uit het benedengedeelte bij de haven met pakhuizen en bedrijfspanden en het bovengedeelte waar de woonhuizen en bestuursbureaus stonden. Er was een gemeenschap van ruim 20.000 mensen. Een Joodse synagoge en een Protestantse kerk verrezen op Sint Eustatius. Een eeuw hiervoor, in 1665, was Admiraal Michiel Adriaanszoon de Ruyter al voor een verblijf van vijf dagen aan land geweest. Een gedenknaald in het prachtige hofje van het huidige bestuurscentrum in het Fort Oranje herinnert hieraan. Dit verleden, op het nu zo stille eiland, is zo tastbaar, dat wanneer men tussen de ruïnes van het benedengedeelte van de stad loopt, men zich het kleurrijke tafereel in kan denken in de jaren 1700-1800. Terwijl zeelieden van allerlei nationaliteiten de schepen bevrachtten onder het ginnegappend geplaag van opgeschoten jongens, bezochten de kooplieden en kapiteins de schippers- en handelskwartieren om over de koop en verkoop van suiker, rum en wapens te onderhandelen.

historisch verleden

En deze levendige handel was nu eigenlijk de oorzaak van het huidige stille Sint Eustatius, dat eens de Gouden Rots werd genoemd, de Golden Rock. Dit speelde zich namelijk af in de jaren dat in de Verenigde Staten van Noord-Amerika een rebellie tegen de Engelse overheersing zich steeds meer deed gelden. De rebellen werden regelmatig voorzien van voedsel en wapens, o.a. vanuit Sint Eustatius. Dit was een doorn in het oog van Engeland en vooral van de Engelse admiraal Rodney die in de Caribische wateren kruiste.

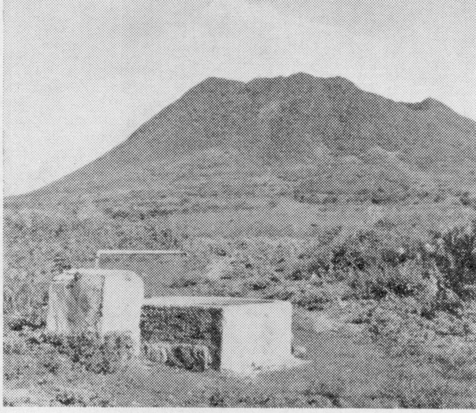
Het toppunt van brutaliteit vond de Engelse admiraal toen op 16 november 1776 een kleine Amerikaanse brik, de Andrea Doria, de Oranjebaai binnen voer en de gouverneur, tevens commandant, van het eiland door kanonschoten eer betoonde aan de Amerikaanse vlag op het schip, indertijd dus nog een rebellenvlag. Toen

SINT EUSTATIUS
LEGENDA
Hoogtelijneninterval 100 m
Weg
Strand
Uitzichtpunt
293 m
Venus Baai
BERGJE 223 m
LITTLE MOUNTAINS
Concordia Baai
TUMBLE DOWN DICK (DOMMELSDIJK) 114 m
VLIEGVELD
Fort Royale
BEHIND THE MOUNTAIN
Commandeurswoning
Fort Oranje
Ruïne Prot. Kerk
Sinagoge
ORANJESTAD
ROUND HILL 152 m
DE QUILL 273 m
601 m
Fort Nassau
WHITE WALL 269 m
Fort de Windt
0
1
2 km

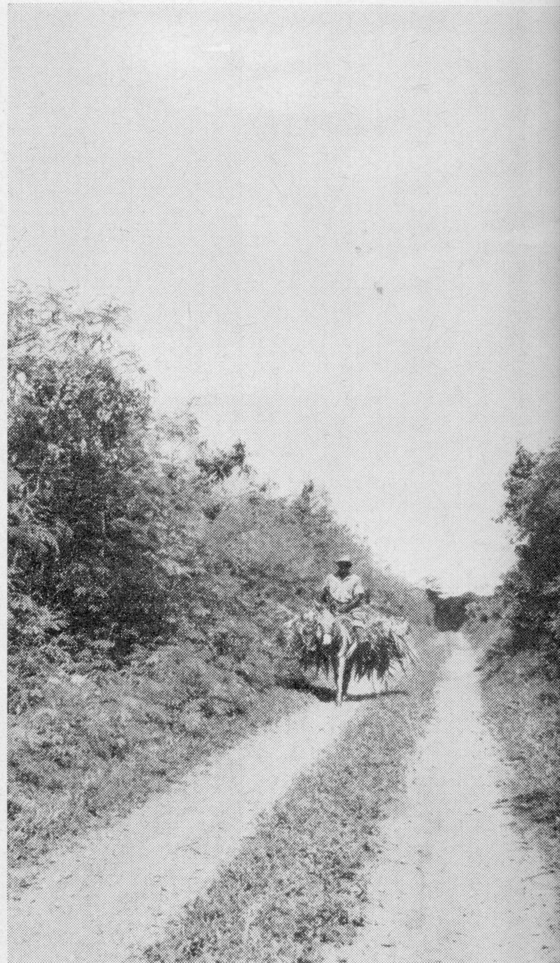
Het historische Fort Oranje waar nu het bestuur van het eiland zetelt. De gedenknaald rechts op de foto herinnert aan een verblijf in 1665 van admiraal Michiel Adriaanszoon de Ruyter op dit eiland.

De grasbaan van het Concordiavliegveld is de schakel voor de luchtverbinding met St. Maarten en Saba. Links op de achtergrond de Quill.

Landschap met op de achtergrond de 600 meter hoge uitgedoofde vulkaan de Quill.

De bewoners van het eiland maken veel gebruik van ezels voor transport.

bovendien enige tijd later de Engelsen een Amerikaans schip hadden onderschept en aan boord een diplomaat aantroffen met een vriendschapsverdrag bij zich van het Amerikaanse Congres voor Holland, grendelde Rodney de rede van Sint Eustatius af met een grote vloot. Hij eiste van de gouverneur een hoge afkoopsom of de volledige vernietiging van de Gouden Rots. De afkoopsom kwam in wezen neer op de uitlevering van alle bezittingen van de inwoners. Dit was in 1781.

Het economische leven was hiermee een zodanige vernietigende klap toegebracht, dat het eiland zich er niet meer van heeft weten te herstellen. De mensen trokken weg, pakhuizen, steigers en woningen vielen in elkaar, in hun val slechts de grijze sluier van de armoede achterlatend.

De haven biedt een treurig aanzicht nu, zo nodig onderstreept door het groen van de planten en bomen die tussen de stenen van de ruïnes groeien.

economische basis

Maar wie in een van de vliegtuigjes van de Windward Islands Airways vanuit Saba of Sint Maarten op het Concordiavliegveld aankomt, krijgt toch gelukkig een ander beeld. Dit is een teken, dat de bevolking van Sint Eustatius niet stil is blijven zitten. Evenals Sint Maarten en Saba wil het een economische basis scheppen. Wat zijn nu de mogelijkheden daarvoor.

Momenteel vindt er enige landbouw, visserij en veeteelt plaats, maar in een te geringe mate om het eiland financieel-economisch zelfstandig

Huizen in de hoofdplaats Oranjestad met op de achtergrond de uitgedoofde vulkaan de Quill.

Woningen in de hoofdplaats Oranjestad. In de 18e eeuw woonden hier 20.000 mensen; nu ongeveer duizend.

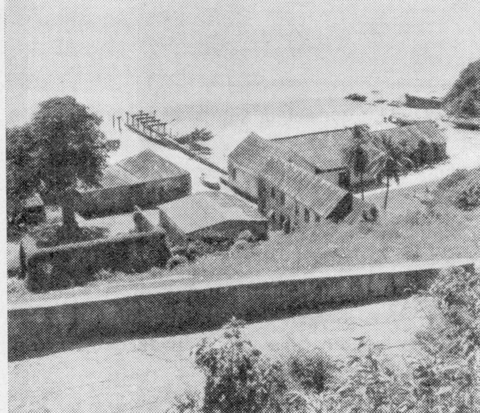
Pasangrahan voor gasten die willen overnachten.

Woningen in de hoofdplaats Oranjestad.

Ruïnes van oude Hollandse pakhuizen getuigen van vroegere welvaart op deze 'Gouden Rots'.

Uitzicht op de oude pier en ruïnes vanaf Fort Oranje. Omstreeks 1740 lagen hier soms op een dag 15 Noord-amerikaanse schepen, die goederen laadden en losten.

Kerkhof bij de ruïnes van de oude Protestantse Kerk.

te maken. Het is daarbij ook de vraag of een intensiever opgezet plan al direct tot een grootscheepse ontwikkeling van deze drie economische mogelijkheden zal leiden.
Anders is het met het toerisme, dat in het Caribisch gebied een grote opleving ondergaat. Vooral het nabijgelegen Amerikaanse eiland Puerto-Rico kent hoogtijdagen op toeristisch gebied, zo hoog zelfs, dat er een 'overflow' is naar de omliggende eilanden, een teveel dus dat zijn weg zoekt naar eilanden als Sint Maarten, Sint Thomas enz. De vliegverbinding met Sint Maarten schenkt voor Sint Eustatius dan ook al een eerste mogelijkheid om hierin te delen. Gezien het tekort aan hotelruimte zal het bij een dagjes-toerisme kunnen blijven. Plannen om te voorzien in dit hotelruimtegebrek zijn al in een vergevorderd stadium, mede dankzij berichten over een mogelijke industrialisering van het eiland.
Deze industrialisering is mogelijk in de vorm van puimsteenontginning. De puimsteenlagen zijn gunstig gelegen, dicht bij de zee, zodat bij de bouw van een pier het materiaal direct kan worden verscheept. Ook hierover zijn de plannen in een vergevorderd stadium. En de ontginning van dit puimsteen zal een grotere water- en elektriciteitsvoorziening vergen. Momenteel wordt het water in zgn. cisterns, regenbakken, opgevangen en bewaard. De elektrifikatie van het eiland is dit jaar gereed gekomen.

steelband muziek

Het eiland Sint Eustatius is bekend geworden om zijn steelbandmuziek. De melodieën, die worden voortgebracht uit drums, stalen vaten dus, die op een zeer deskundige manier zodanig worden bewerkt, dat er muziek van allerlei toonaarden uit kan worden getoverd.
Zo klein als het eiland is, zo intens is het culturele leven er. Er zijn verschillende jeugdbewegingen, die goed georganiseerd zijn. Een bibliotheek, geschonken door de Amerikaanse Gertrude Judson uit dankbaarheid voor wat Sint Eustatius eens voor de Verenigde Staten heeft gedaan, stelt de schooljeugd in staat de vrije tijd buiten schoolverband nuttig aan te wenden. Op Statia, zoals het eiland in de wandeling wordt genoemd, zijn twee lagere scholen en twee kleuterscholen. Voor een verdere opleiding gaat men eerst naar Sint Maarten en indien men nog naar de middelbare scholen wil, dan kunnen deze op Aruba en op Curaçao worden gevolgd.
Op deze wijze bereidt Sint Eustatius zijn toekomst voor, zodat het eens dezelfde welvaart hoopt te kunnen beleven als twee eeuwen geleden.

17.11.'64

Inhoud

J. J. Beaujon — Voorwoord

Wilko A. G. M. Bergmans — St. Maarten: twee delen, één eiland

Henk Dennert — St. Maarten: gonzend van activiteiten

Saba: Capri van het Caribisch gebied

Sint Eustatius: eiland met een tastbaar verleden

In Schakels zijn o.m. verschenen de series:

NA 41 'Publiciteitsmedia in de Nederlandse Antillen'
NA 42 'Volksgezondheid op Curaçao'
NA 43 'Posterijen, Spaarinstellingen, Centrale Bank, Fiscus'
S 51 'Historische monumenten in Suriname'
S 58 'Het Brokopondoprojekt in Suriname'
S 59 'Onderwijs in Suriname'
S 60 'Biologie van het Van Blommenstein (Brokopondo)-stuwmeer in Suriname'

Deze nummers zijn verkrijgbaar bij de afd. Voorlichting van het Kabinet van de Vice-Minister-President, Plein 1, Den Haag. Schakels zijn verder aanwezig bij de meeste bibliotheken in ons land.
Voorlichting over Suriname en de Nederlandse Antillen wordt wekelijks iedere maandag en iedere dinsdag van 17.50-18.00 uur over radio Hilversum gegeven.

Alle foto's zijn uit
het foto-archief van het Kon. Instituut voor de Tropen

Jaargang 1965, NA 44

ten geleide

Aan het verzoek een inleidend woord te schrijven bij de uitgifte van deze serie korte samenvattingen van de toestanden op de hedendaagse Bovenwindse eilanden, met name St. Maarten, Saba en Statia, voldoe ik zeer gaarne.
Deze artikelen van de hand van mensen die uit eigen waarneming hun conclusies en wederwaardigheden op schrift stelden, geven de lezer een goede 'inside view', van het leven in het kleinste deel van ons Koninkrijk.
Zij belichten, van de met zon overgoten eilanden met hun prachtige stranden, de stilte van de natuur en de rijke historie, de vriendelijkheid en de werklust van de bewoners van nu. De grote veranderingen, voornamelijk op materieel gebied, komen duidelijk naar voren.
De werklust, een drang tot selfsupporting, aangewakkerd door een nieuwe geestelijke wind, geleid door een krachtige hulpbiedende regering van Koninkrijk en Nederlandse Antillen en uitgevoerd door het eilandsbestuur met een brede blik en moderne middelen, zal zeker de beoogde resultaten opleveren.
Wanneer straks deze parels in de Caribische zee geheel ontplooid zijn en financieel onafhankelijk, als volwaardige loten van de Antilliaanse stam hun plaats innemen, dan zullen plannenmakers en werkers van vandaag tevreden mogen zijn.
De 'Windwards Islands' bevinden zich nu in een nieuw tijdperk, dat van het toerisme. Zij bieden rustzoekenden goede vliegvelden, pieren, wegen, elektrische voorzieningen, water, telefoon en hotels aan en daarboven de prachtige gaven van de natuur vervat in de 'many S's of the West Indies'
St. Maarten: Super, Sun, Sea, Sand, Salt.
Saba: Superb, Sweet, Sincere, Steps.
Statia: Splendid, Storied, Staunch, Steelband.
Ik wens deze uitgave veel aandachtige lezers toe en dank de samenstellers voor hun aandeel in de bekendmaking aan duizenden lezers van de schoonheden van de Bovenwindse eilanden.

J. J. Beaujon

Gezaghebber Bovenwindse Eilanden

Foto omslag: De baai nabij Philipsburg. Een lustoord voor liefhebbers van rust, zon, natuurschoon en watersport.